

KANDIDAT

2201

PRØVE

ET-401 1 Profesjonsetikk

Emnekode	ET-401
Vurderingsform	Skriftlig eksamen
Starttid	18.12.2018 09:00
Sluttid	18.12.2018 15:00
Sensurfrist	09.01.2019 00:59
PDF opprettet	26.11.2019 10:31
Opprettet av	Hans Bøhn Andreassen

ET-401 H-18 generell informasjon**Emnekode:** ET-401**Emnenavn:** Profesjonsetikk**Dato:** 18.12.2018**Varighet:** 6 timer**Tillatte hjelpemidler:****Merknader:**

Det forekommer av og til spørsmål om bruk av eksamensbesvarelser til undervisnings- og læringsformål. Universitetet trenger kandidatens tillatelse til at besvarelsen kan benyttes til dette. Besvarelsen vil være anonym.

Tillater du at din eksamensbesvarelse blir brukt til slikt formål?**Velg et alternativ** Ja Nei

Besvart.

1 ET-401 H-18 Oppgave 1

Innenfor fagfeltet profesjonsetikk spiller ofte såkalte kodekser en sentral rolle. Redegjør først for hva som legges i begrepet kodeks innen profesjonsetikken. Drøft deretter hvordan en profesjonsutøver kan anvende en kodeks i lys av journalistikkens samfunnsoppdrag eller samfunnsmandat. Bruk eksempler med relevans for presseetikk og/eller medieetikk for å illustrere gjennomgangen.

Skriv ditt svar her...**Oppgave 1****Innledning**

Denne oppgaven vil ta for seg journalistikken som profesjon, og se spesielt på bruken av kodekser i profesjonsutøvelsen. Først vil det redegjøres for noen sentrale begreper som er relevante for fremstillingen, slik som profesjon, etikk og profesjonsetikk. Deretter vil journalistikken som profesjon introduseres, før det vil redegjøres for såkalte kodekser innen profesjonsetikken. Deretter vil det foreligge en hoveddel hvor det drøftes hvordan en profesjonsutøver kan anvende en slik kodeks i lys av journalistikkens samfunnsoppdrag. Her vil det

presenteres noen normative teorier som kan være til hjelp for den enkelte profesjonsutøveren, et tenkt eksempel for å belyse etiske utfordringer i journalistikken, samt en modell for presseetisk analyse. Til slutt foreligger det en avslutning.

Sentrale begreper knyttet til profesjonsetikk

Ordet "profesjonsetikk" består av to deler; nemlig profesjon og etikk. Jeg vil først ta for meg etikkbegrepet før jeg vil introdusere profesjonsbegrepet. Deretter vil jeg se nærmere på profesjonsetikken.

Etikk

Etikk kommer av det greske "ethos", som betyr "sedvane". Etikk er morallære, og man kan si at etikken er teorien mens moralen er praksis. Man skiller vanligvis mellom deskriptiv og normativ etikk. Deskriptiv etikk søker å beskrive eksisterende moralske normer og verdier i samfunnet, og tar ikke stilling til om noe er bra eller dårlig (rett eller galt). Normativ etikk tar derimot stilling, og sier noe om hva vi *bør* gjøre. Man kan si at forskjellen mellom de to litt forenklet er forskjellen mellom "er" og "bør". Innen normativ etikk finnes det flere teorier, hvor spesielt pliktetikken, konsekvensetikken og dydsetikken er sentrale. Mens pliktetikken fokuserer på om selve handlingen er utført i tråd med overordnede normer, fokuserer konsekvensetikken på utfallet av handlingen. Dydsetikken har derimot fokus på karakteren og motivet til personen som utfører handlingen.

Profesjon

Ordet "profesjon" betyr å erklære noe, og det profesjonene erklærer er at de har en kunnskap som vi andre ikke har. Denne kunnskapen har de tilegnet seg gjennom erfaring og utdanning. Ifølge Dzur er det spesielt tre momenter som kjennetegner profesjoner: kunnskap, selvregulering

og sosialt ansvar. Eriksen og Molander trekker også frem et annet kjennetegn; nemlig at all profesjonsutøvelse har et visst rom for skjønnsvurderinger, og de problematiserer dette med henblikk på demokrati og rettsstat.

Til tross for visse kjennetegn kan det være utfordrende å sette opp klare skillelinjer mellom hva som er profesjoner og hva som er "vanlige yrker", og forståelsen av profesjonsbegrepet har også endret seg med tiden. Da det på 1800-tallet ble mulig å ta universitetsutdannelse i Norge, vokste de klassiske profesjonene som lege, jurist og teolog frem. Disse yrkene krevde en lang, teoretisk utdannelse, og profesjonsutøverne fikk "monopol" på kunnskapen i disse yrkene. Etter andre verdenskrig vokste velferdsstaten frem, og det ble behov for flere profesjoner som kunne fordele velferdsgodene og ta ansvar for visse arbeidsoppgaver for staten. Eriksen og Molander legger her vekt på at velferdsstaten delegerte arbeidsoppgavene til profesjonene. Med dette fikk vi nyere profesjoner, som eksempelvis sykepleierne. I nyere tid har skillet mellom profesjon og yrke blitt noe mer uklart, og det har vokst frem såkalte semi-profesjoner, som eksempelvis journalistikken.

Profesjonsetikk

Når det nå er snakk om profesjonsetikk, kan dette ses som en sammensmelting av de to overstående begrepene; etikk og profesjon. Man kan si at profesjonsetikken er der etikken møter virkeligheten. Det er snakk om en etikk som gjelder for en spesifikk profesjon eller yrkesgruppe, og det handler om hvordan man skal møte etiske problemstillinger i yrkesutøvelsen og på arbeidsplassen. Dette er altså noe annet enn de normene vi ser i samfunnet forøvrig og som man kan kalle "allmennetikken". I tråd med dette skiller Beauchamp og Childress mellom det de kaller "common morality" og "particular morality". Mens common morality er etiske normer som deles av alle - eller de fleste - individer, kulturer og grupper (som eksempelvis normer om at man skal fortelle sannheten), er particular morality normer som gjelder for en spesifikk gruppe, eksempelvis et trossamfunn eller profesjon. Når den

aktuelle gruppen er en profesjon, er det ifølge Beauchamp og Childress snakk om en "professional morality".

Profesjonsetikken kan ses som en verktøykasse med hjelpemidler som profesjonsutøveren kan bruke for å møte etiske utfordringer og dilemmaer i sin yrkesutøvelse. Et etisk dilemma er omstendigheter der moralske forpliktelser krever eller ser ut til å kreve at personen utfører to (eller flere) ulike og uforenelige handlinger, slik at personen ikke kan utføre begge. Profesjonsetikken skal være en veiledning og rettesnor for hva den enkelte profesjonsutøveren bør gjøre i slike situasjoner.

Journalistikken som profesjon

Journalistikken kan som nevnt anses som en semi-profesjon, og i dette ligger det implisitt at journalistikken skiller seg fra klassiske profesjoner som eksempelvis leger. Det er blant annet ikke noe formelt krav om en spesifikk utdanning for å kunne arbeide som journalist, slik det er for leger. Det er riktignok kommet journalistikkstudier på diverse universiteter og høyskoler rundt om i landet, men man kan arbeide som journalist uten denne utdannelsen eller med bakgrunn innenfor en annen disiplin, som eksempelvis økonomi eller statsvitenskap.

Yrkestittelen journalist er ikke en beskyttet tittel, noe som betyr at hvem som helst i utgangspunktet kan kalle seg journalist. Et annet skille er at for å arbeide som lege kreves det en lisensiering, nemlig legebevilgning. En slik lisensiering kreves ikke av journalister. Et tredje aspekt er at man kanskje kan sette spørsmålsteget ved om journalister har en like spesifisert ekspertkunnskap som legene har innenfor sitt felt. Til tross for alle disse forskjellene, kan man allikevel betegne journalistikken som *noe mer* enn bare et yrke.

Hvis man ser journalistikken i et større perspektiv, blir det klart hva dette *noe mer* er for noe. Journalistikken har en svært viktig rolle å fylle i

samfunnet, nemlig rollen som "den fjerde statsmakt" (eller "den fjerde samfunnsmakt", som noen mener den heller bør kalles). I dette ligger journalistikkens rolle som "vaktbikkje". Journalistikken skal være uavhengig, den skal legge til rette for offentlig debatt og sikre at alle stemmer blir hørt, og den skal kunne vende et kritisk blikk mot makthavere og myndigheter på vegne av befolkningen og avdekke kritikkverdige forhold og maktmisbruk. Journalistikken har et informasjonsansvar til befolkningen, og også et krav om å fortelle sannheten. En uavhengig og fri presse er en grunnstein i demokratiet og en forutsetning for at det demokratiske styresettet skal fungere.

Siden journalistikken har en så stor rolle å fylle, er det viktig å sikre at profesjonsutøverne følger visse retningslinjer og moralske prinsipper. Dette skal sikre at den frie pressen faktisk kan fylle sin rolle i demokratiet. Som nevnt legger Dzur vekt på at profesjoner er selvregulerende, og i dette ligger det at profesjoner har et etisk rammeverk eller en profesjonsetikk som regulerer medlemmenes yrkesutøvelse. Innen den journalistiske profesjonen snakker vi derfor om *presseetikk*, som er en spesifikk profesjonsetikk for journalister. For å sikre at profesjonsutøverne følger presseetiske normer, har profesjonen utviklet såkalte kodekser.

Kodekser i profesjonsetikken

Kodekser kan ses som retningslinjer eller rettesnorer for profesjoners yrkesutøvelse. Kodekser er et slags etisk rammeverk som hver enkelt yrkesutøver skal forholde seg til og kan støtte seg på. Hver enkelt profesjon vil ha ulike kodekser som gjelder for yrkesutøvelsen. For eksempel vil det være andre kodekser som gjelder for en lege enn hva som gjelder for en journalist, fordi disse to yrkesgruppene vil stå ovenfor ulike etiske problemstillinger. For en lege kan etiske problemstillinger knytte seg til hvilken behandling en pasient bør få eller hvordan man skal vektlegge pasientens ønsker versus pårørendes ønsker.

En journalist vil ikke måtte ta stilling til de samme type spørsmålene, men kan komme borti etiske problemstillinger knyttet til kildevern, hvem som påføres av en omtale eller hvorvidt det er moralsk riktig å benytte skjult kamera som journalistisk metode. Fordi profesjonene har ulike ansvarsområder og møter etiske problemstillinger knyttet til sitt område, er det naturlig at de ulike profesjonene forholder seg til ulike kodekser.

I det presseetiske systemet er spesielt Vær Varsom-plakaten en sentral kodeks. Vær Varsom-plakaten ble vedtatt for første gang i 1936, og stadfester journalistikkens samfunnsrolle og legger føringer for hvordan journalister bør og skal opptre. I tillegg til Vær Varsom-plakaten er også redaktørplakaten og tekstreklameplakaten sentrale kodekser. Redaktørplakaten stadfester redaktøransvaret og hva dette innebærer, mens tekstreklameplakaten opprettholder skillet mellom redaksjonelt innhold og reklame. I tillegg kan det være aktuelt med eventuelle "husregler" på det enkelte mediehuset, som eksempelvis retningslinjer for bruk av sosiale medier. Et siste element i det presseetiske systemet er Pressens Faglige Utvalg (PFU), som jeg skal komme tilbake til senere.

Det skal nevnes at det også finnes kritikk mot denne typen kodekser. Enkelte har argumentert for at kodekser og retningslinjer som gjelder for alle yrkesutøverne i en profesjon er unødvendig og kanskje også uønsket. Denne kritikken kommer gjerne fra situasjonsetisk hold. Her argumenteres det for at hver enkelt situasjon vil være unik og at det derfor ikke er mulig eller ønskelig å lage en felles kodeks som gjelder for alle tilfeller. Hva som er rett og galt å gjøre i den enkelte problemstillingen vil ifølge dette synet være så situasjonsavhengig at det ikke er noe poeng i å ha et overordnet regelverk eller kodeks. Man mener her at det er opp til hver enkelt å avgjøre hva som er rett og galt, og man legger her vekt på den enkeltes moralske ansvar. Ifølge dette synet kan man ikke "gjemme seg bak" et regelverk eller dokument, men man må ta situasjonen innover seg og gjøre en vurdering der og da. Enkelte har blant annet fremmet dette som kritikk mot Vær Varsom-plakaten.

I det følgende legger jeg derimot til grunn at det stort sett er enighet om at presseetiske kodekser og retningslinjer er nødvendige og ønskelige. Blant annet skal kodeksene sikre erfarings- og kunnskapsoverføring til nye journalister, sikre at pressen oppfyller sitt samfunnsoppdrag, bidra til legitimering av profesjonen og fungere støttende for både journalistene selv og dem som omtales av journalistene.

Anvendelse av kodekser

I all profesjonsutøvelse vil man til tider havne oppi etiske dilemmaer hvor man blir usikker på hva det er riktig å gjøre i den gitte situasjonen. I denne delen vil jeg drøfte hvordan en journalist som profesjonsutøver kan anvende de presseetiske kodeksene i lys av journalistikkens samfunnsoppdrag.

Vær Varsom-plakaten

Vær Varsom-plakaten er den fremste kodeksen i presseetikken. Alle journalister i *redaktørstørstyrte medier* plikter å følge denne kodeksen i sin profesjonsutøvelse. Redaktørstyrte medier er medier som har en uttalt redaktør: en leder av redaksjonen som har det fulle ansvaret for det som publiseres i mediet. Dette betyr at redaktøren kan holdes ansvarlig for det som publiseres, selv om redaktøren ikke selv har produsert uttalelsen. Dette kalles objektivt ansvar. Dette redaktøransvaret spesifiseres også i redaktørplakaten, som er et vedlegg til Vær Varsom-plakaten.

I Vær Varsom-plakaten er det fire kapitler: 1) Samfunnsrolle, 2) Integritet og ansvar, 3) Journalistisk atferd og forhold til kilder, og 4) Publiseringsregler. Hvert kapittel har en rekke underpunkter, og til sammen utgjør dette den viktigste kodeksen og etiske "håndboken" for alle journalister i redaktørstyrte medier. For å kunne handle i tråd med god presseskikk er det viktig at journalisten skaffer seg kunnskap om denne kodeksen og dens innhold. Det er også viktig å gjøre seg kjent med

redaktørplakaten og tekstreklameplakaten som presseetiske kodekser.

Kapittel 1 i Vær Varsom-plakaten stadfester journalistikkens rolle i samfunnet, herunder at den skal være uavhengig og kritisk, at den skal informere borgerne om relevante forhold og være en tilrettelegger for offentlig debatt. Kapittel 2 handler om journalistikkens ansvarsområder og integritet, mens kapittel 3 tar for seg profesjonsutøvernes atferd og deres forhold til kilder i journalistikken. Det siste (og lengste) kapitlet tar for seg regler i forbindelse med publisering. Enkelte av punktene i plakaten er formulert som påbud ("skal...", "plikter å..."), mens andre er formulert mykere ("vis varsomhet ved...").

Normative teorier som veiledning

Svein Brurås argumenterer for at man finner igjen både pliktetikk, konsekvensetikk og til dels også dydsetikk i Vær Varsom-plakaten. Disse normative etiske teoriene kan gi journalisten en pekepinn og fungere som grunnlag for resonnementer i presseetiske vurderinger. Jeg vil nå kort presentere disse tre etiske teoriene og hvordan disse kan brukes for presseetisk analyse.

Pliktetikk

Immanuel Kant er den fremste teoretikeren innen pliktetikken. Her står moralske forpliktelser sentralt, og Kant mener at det finnes visse moralske plikter som mennesker må følge. Han er derfor opptatt av om handlingen er gjort i tråd med gjeldende plikter og normer. Kant har fem formuleringer av det han kaller *det kategoriske imperativ*, men de to mest kjente er universellformuleringen og humanitetformuleringen. Universellformuleringen sier at man skal handle slik at handlingen kan gjøres til en universell regel. Hvis man utfører en handling som man ikke ønsker at skal gjøres til en universell regel som alle følger, er handlingen gal. Humanitetformuleringen sier at man skal betrakte og behandle mennesker som mål i seg selv, ikke som middel for å oppnå andre formål. Dette handler om respekt for menneskers autonomi, altså

selvbestemmelse.

I Vær Varsom-plakaten kan man kjenne igjen visse plikter eller normer som journalistene må følge, for eksempel informasjonsplikten hvor journalisten plikter å informere borgerne om kritikkverdige forhold, eller sannhetskravet, hvor det er krav om at journalister skal fortelle sannheten. Også respekten for enkeltmennesket (autonomi) står sentralt i plakaten, og er en viktig faktor i presseetikken. I drøftingen av presseetiske problemstillinger kan man bruke pliktetikken for å legge vekt på hvilke plikter man som journalist må følge og vurdere disse opp mot hverandre. Ved omtale av anklager mot en person kan man eksempelvis vurdere informasjonsplikten og sannhetsplikten opp mot plikten om å respektere og verne om det enkelte menneske. Et problem med pliktetikken kan derimot være at den er vanskelig å utøve i praksis, fordi den sier lite om hva man skal gjøre i situasjoner hvor man er bundet av to likeverdige, men uforenelige plikter. Brurås mener også at selv om man kan kjenne igjen pliktetiske elementer i Vær Varsom-plakaten, kan disse begrunnes konsekvensetisk, fordi man følger disse pliktene først og fremst fordi det har et godt utfall at man gjør det.

Konsekvensetikk

Innen konsekvensetikken rettes fokus mot utfallet av handlingen. Hvorvidt en handling er god eller dårlig avhenger av konsekvensene den får. Innen konsekvensetikken er utilitarismen en sentral retning. Utilitaristene er opptatt av hvilken nytte som kommer ut av handlingen. De er opptatt av å maksimere lykke og minimere smerte, og argumenterer for at dette kan måles og at man må avveie dette før man tar en beslutning. Det som er rett å gjøre er det som skaper mest mulig lykke for flest mulig mennesker.

Det ligger i presseetikken natur å vurdere utfallet av de handlingsalternativene man står ovenfor. Ulike handlingsalternativer vil få ulike konsekvenser. For eksempel kan man stå ovenfor et problem som

gjelder graden av identifisering av en person i en sak. Hvis man går for full publisering med navn og bilde, hva blir konsekvensene av det? Hvem rammes av slik identifisering og hvilke følger kan det få? Hva blir konsekvensene hvis man bare publiserer navn og ikke bilde? Eller hvis man utelater navnet og bare skriver "en kommunebyråkrat" eller "en høytstående politiker"? Slik må journalisten veie for og mot de ulike alternativene og velge det alternativet som fører til mest mulig godt og minst mulig vondt, i et konsekvensetisk syn. Et problematisk aspekt ved denne teorien er at det kan være vanskelig å forutse alle mulige konsekvenser av en handling i forkant.

Dydsetikk

Dydsetikken stammer fra Platons fire kardinaldyder, og ble videreutviklet av Aristoteles. Mens pliktetikken har fokus på selve handlingen, og konsekvensetikken på utfallet av handlingen; retter dydsetikken fokus mot personen som utfører handlingene og karakteregenskaper ved personen selv. Aristoteles videreutviklet den ene kardinaldyden til prinsippet om "Den gyldne middelvei", som betyr at man ikke skal velge det ene eller det andre, men det som ligger midt imellom. For eksempel kan dyden *mod* ses som midtpunktet mellom dumdristighet og feighet. Det handler altså om egenskaper ved journalisten selv, og Brurås argumenterer for at hvordan en journalist velger å handle i en etisk utfordrende situasjon ofte avhenger av en slags "magefølelse", noe ubestemmelig ved journalistens karakter som sier noe om hva han eller hun bør gjøre. Dette bygger på journalistisk erfaring, og på samme måte som man kan bygge opp erfaring over tid kan man også bygge opp dyder og karaktertrekk over tid. Og man kan også miste dem over tid.

Et tenkt eksempel

La oss ta et tenkt eksempel. En journalist i en lokalavis finner ut at det har foregått korrupsjon i et lokalt idrettslag i den lille bygden. Personen som er anklaget er en av fire personer i ledelsen i idrettslaget, og

personens barn og kone er også aktive i idrettslaget. Det er snakk om et stort pengebeløp over en periode på flere måneder.

Journalisten har her mange muligheter å gå frem på for å dekke denne saken, men det reiser seg mange spørsmål for journalisten. Hvilke hensyn må han ta? Hvem rammes av omtalen? I hvilken grad er korrupsjonen dokumentert? I hvilken grad skal han identifisere den aktuelle personen? Hvor viktig er det for lokalsamfunnet å få vite om denne saken? Hva er vesentlig informasjon for publikum?

En modell for presseetisk analyse

Svein Brurås foreslår en modell med åtte steg som kan benyttes av journalister for presseetiske vurderinger, og som vår journalist kan benytte for å resonnerer i det tenkte eksempelet ovenfor. I en slik situasjon kan journalisten ta for seg de åtte ulike stegene og vurdere dem i lys av den aktuelle sakens natur og pressens samfunnsrolle for å komme frem til hvilket handlingsalternativ som vil være det beste eller mest riktige. Brurås mener at disse åtte stegene er en nyttig veiledning for å kunne vurdere og ta stilling til hva man bør gjøre i visse situasjoner, og at modellen kan være en hjelp for å sikre at man handler i tråd med kodeksene i presseetikken, som Vær Varsom-plakaten.

De åtte stegene Brurås foreslår er som følger:

- 1) Hva er sakens fakta? Her skal alle fakta i saken på bordet, og man må vurdere troverdighet og pålitelighet.
- 2) Hvem blir berørt av omtale i denne saken? Er det bare den anklagede personen? Eller også familien? Hva med kollegaer? Og idrettslaget generelt?
- 3) Hvilke handlingsalternativer har jeg? Her må journalisten gå gjennom alle de ulike alternativene.
- 4) Hvilke konsekvenser vil de ulike handlingsalternativene få? Her må journalisten vurdere mulige utfall av hvert enkelt handlingsalternativ.
- 5) Hvilke verdier og prinsipper står på spill? All journalistikk utføres i tråd med visse verdier og prinsipper, og her må journalisten reflektere

etisk.

6) Hvor legger jeg min lojalitet? Ligger den hos leserne, hos redaktøren, hos kolleger, hos lokalsamfunnet?

7) Hva er vesentlig informasjon for publikum? Her må journalisten vurdere hvilken informasjon leserne egentlig trenger, og om det eventuelt er noe som kan unnlates uten å gå på bekostning av fremstillingens pålitelighet.

8) Tåler mine metoder og motiver dagens lys? Her kan journalisten spørre seg fremgangsmåter og motiver tåler full offentliggjøring i etterkant av publisering og om han kan forsvare og stå inne for publiseringen i ettertid.

Hvis vår journalist tar for seg disse åtte punktene og går gjennom dem med henblikk på den tenkte saken ovenfor, vil journalisten kunne resonnerer seg frem til hva som er mest i tråd med Vær Varsom-plakaten å gjøre. Han må altså ta innover seg både hvilke plikter han som journalist har i kraft av sin profesjon, og hvilke konsekvenser de ulike handlingsalternativene kan få. På et vis kan man kanskje si at journalisten må vekte sine profesjonsetiske forpliktelser på den ene siden og andre hensyn på den andre siden. Journalistikken har som forpliktelse å fortelle sannheten, å informere folket om det som foregår, å belyse kritikkverdige forhold og avsløre maktmisbruk. Dette er journalistikkens samfunnsrolle og viktige oppgave. Men på den andre siden står blant annet respekten for enkeltmennesket, hensynet til svakere grupper, hensyn til hvilke konsekvenser avsløringer kan få for enkeltpersoner og retten på privatliv. Det er opp til journalisten å gjøre denne avveiningen i hvert enkelt tilfelle, og de presseetiske kodeksene er ment som en rettesnor i denne prosessen.

Pressens Faglige Utvalg

Dersom journalisten i vårt tenkte eksempel hadde omtalt korrupsjonssaken på en måte som medfører brudd på Vær Varsom-plaktens punkter, ville han kunne bli klaget inn til Pressens Faglige

Utvalg (PFU). Dette er et utvalg som består av syv medlemmer og som skal overvåke og kontrollere journalisters profesjonsutøvelse. Utvalgets oppgave er å kontrollere at journalister overholder Vær Varsom-plakaten og handler i tråd med god presseskikk.

Utvalget mottar klager fra publikum mot mediene og journalistene, og behandler disse. De behandler kun klager mot redaktørstyrte medier, ikke mot publikasjoner som faller utenfor dette (som eksempelvis bøker eller informasjons- og PR-materiell). PFU skal behandle klagen ved å vurdere om mediet har fulgt god presseskikk eller ikke i det enkelte tilfellet. Dersom PFU finner brudd på god presseskikk, kommer de med en fellende uttalelse. Det aktuelle mediet er da pliktig til å gjengi denne uttalelsen i sin helhet på et godt synlig sted i publikasjonen. Det er en vanlig misoppfatning at mediet må beklage, men det må de altså ikke. Det holder å publisere hele den fellende uttalelsen.

Et interessant aspekt her er at PFU ikke har noen sanksjonsmuligheter utover den fellende uttalelsen. Hvis mediet ikke følger plikten om å publisere uttalelsen, kan de bare risikere å bli felt på nytt med en ny uttalelse. Enkelte har argumentert for at det burde ilegges bøter ved overtredelse av presseetiske regler, men dette synet har ikke vunnet frem. PFU skal ikke oppfattes som en domstol. Det oppleves som svært pinlig og nedverdiggende å bli felt i PFU, og de fleste ser ut til å synes at den nåværende praksisen er tilstrekkelig.

Et annet interessant moment er at antall klager til PFU har økt de siste årene. Dette betyr riktignok ikke at mediene nødvendigvis bryter god presseskikk i større grad enn før. Svein Brurås poengterer at det kan henge sammen med at PFU er blitt mer kjent blant "hvermannen", eller det kan være at det er blitt en større skepsis til media de siste årene som har ført til økningen.

Uansett ser vi at journalistikken som profesjon kjennetegnes ved en klar

selvregulering gjennom etiske kodekser og et eget utvalg som kontrollerer at kodeksene etterfølges i praksis. Dette er i tråd med Dzurs uttalelse om at profesjoner bedriver selvregulering, og kan brukes som argument for å fremme et syn på journalistikken som en profesjon heller enn "bare" et yrke.

Avslutning

Denne oppgaven har handlet om journalistikken i et profesjonsetisk perspektiv. Som vi har sett finnes det mange profesjonsetiske utfordringer i journalistikken, og det er ikke alltid like lett å finne den rette løsningen eller fremgangsmåten. De presseetiske kodeksene som Vær Varsom-plakaten, redaktørplakaten og tekstreklameplakaten kan være rettesnorer i denne prosessen, og jeg har skissert noen utgangspunkt og fremgangsmåter som journalister kan bruke i sin yrkesutøvelse i lys av det samfunnsoppdraget som journalistikken har.

Besvart.